

Helsingborgs kulturparker

Vård- och utvecklingsplaner

12. Furutorpsplatsen

Pålsjö slottspark · Pilvångsplatsen · Margaretaplatsen
Kopparmölleparken · Vikingsbergsparken · Öresundsparken
Slottshagen · Rosenträdgården · Fyrkanten · Musikparken
Stadsparken · Furutorpsplatsen · Hans Lars lycka

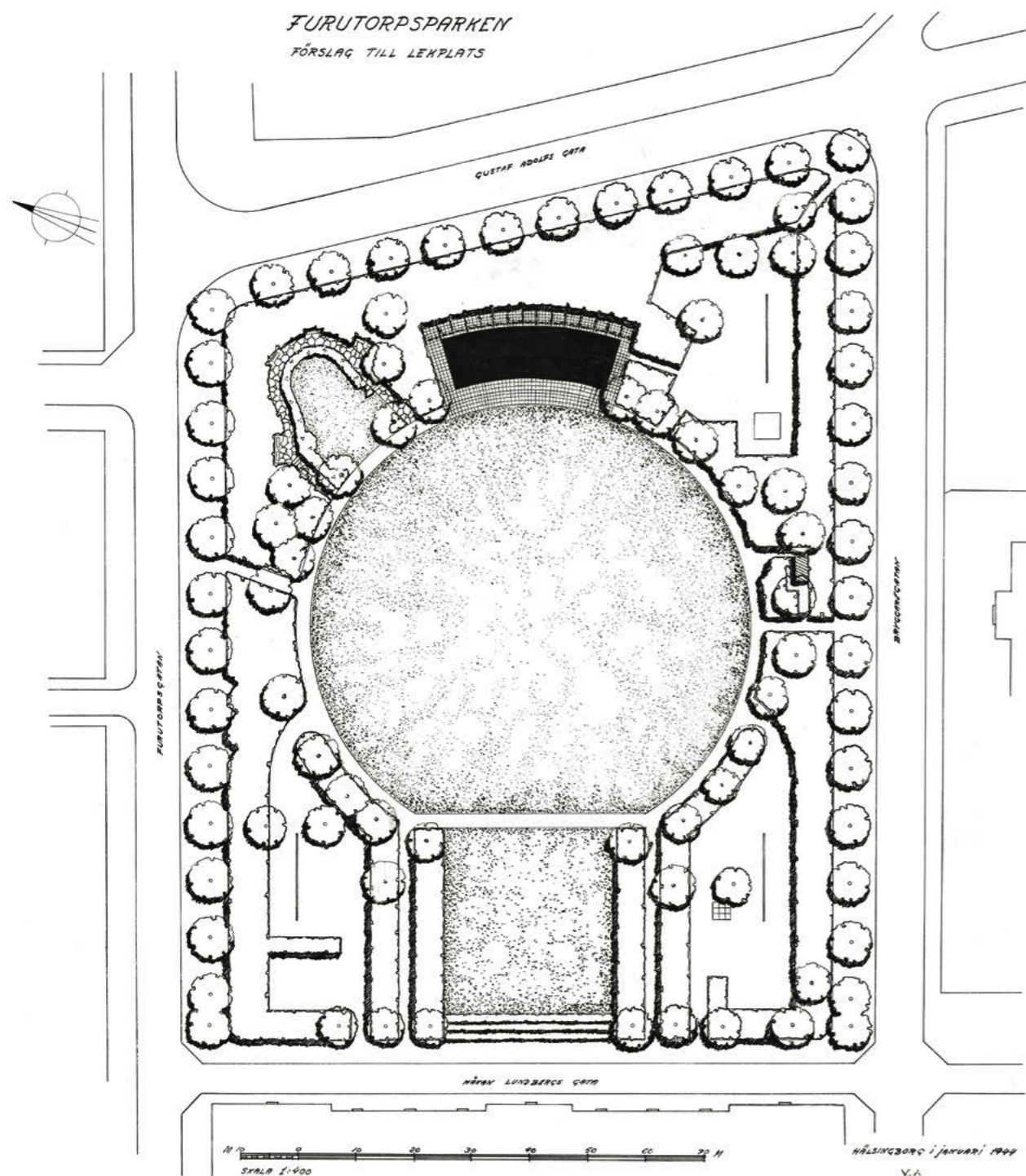

Furutorpsplatsen

Furutorpsplatsen är en områdespark och en av området Söders värdefulla gröna oaser. Parken började anläggas år 1925 och var till att börja med en prydnadspark men har under årens lopp förändrats efter tidens ideal. Här finns stora öppna ytor men också små hemtrevliga parkrum. Med inslag som lekplatser, utegym och grillplats erbjuder parken en mängd funktioner inom lek och rekreation.

Fotografiet från 1927 visar rader av nyplanterade lundalmar i det som skulle bli Furutorpsplatsen. I förgrunden Bryggaregatan och i fonden syns det så kallade Miljonhuset i kvarteret Amerika Södra. *Carl Bagge, Helsingborgs museum.*

Victor Anjous ritning från 1944. Karakteristiskt är det runda fältet med lekutrymmen i tre av hörnen. I det fjärde anlades en prydnadslund med kalkstensgång och sittplatser. I norr syns plaskdammen som ett svart fält. Ritning: Helsingborgs stadsarkiv.

Furutorpsplatsen i slutet av 1940-talet. Den svängda pergolan av ekstockar syns i bakgrunden. Okänd fotograf, Helsingborgs stadsarkiv.

Plaskdammen låg invid pergolan och var ett av många inslag i parken som genom åren tillägnats barnen i området. Stig Billing, Helsingborgs stadsarkiv.

Historik

När arbetet med den första stadsplanen för Söder pågick under 1870-talet avsattes viss mark för mindre parker och andra öppna ytor. En sådan plats var kvarteret Samoa, nuvarande Furutorpsplatsen. Stadsplanen följde det stadsutvecklingsideal som växte fram i 1800-talets Sverige, där offentliga parker och platser blev viktiga beståndsdelar. Det dröjde dock till 1925 innan parkarbetena på Furutorpsplatsen påbörjades, vilket skedde genom plantering av lundalmar i flera rader längs kvarterets gränser.

I linje med tidens rådande parkideal, präglad av klassicismens estetik och rumslighet, formades Furutorpsplatsen till en prydnadspark. Funktionen som lekpark skulle dröja ytterligare en tid men i ritningsmaterialet från åren kring 1930 återfinns förslag som innehåller både plaskdamm, gungor och sandleksaker.

Under 1930-talets funktionalism ändrades parkidealet. Aktivitet och funktionalitet blev viktigare än estetik och prydnad. Furutorpsplatsen var inget undantag. Angränsande till det tätbefolkade området Högaborg, med stort barnantal och relativt få gröna rum, var behovet av en lekpark stort. År 1944 tog stadsträdgårdsmästaren Victor Anjou fram det förslag som kom att realiseras inom ett par år. Ritningsförslaget präglas av stramt geometriska former i en övergripande symmetri, vilket delvis bryter mot tidens mer organiska och asymmetriska parkplanering. Utmärkande för

Anjous förslag är det runda, öppna gräsfältet (en plats som under krigsåren på 1940-talet användes för förvaring av rotfruktsstackar) och de separata lekutrymmena, som är förlagda i hörnen runt om.

Åren 1945–1946 fullföljdes arbetena och parken försågs med tidsenliga element i form av en stor plaskdamm, lekfält och grusade lekytor med olika former av redskap. Utmed parkens norra, östra och södra sida sparades rader av lundalm och mot väster kompletterades kransen med skogslönnar.

Även om fokus låg på en hög koncentration av lekutrymmen, gjordes det även plats för prydnadsinslag och sittplatser för de äldre. I anslutning till plaskdammen byggdes en svängd pergola av ekstockar.

År 1960 var det dags för nästa förnyelse, även denna gång med funktionen som lekpark i fokus. Parkens lekutrymmen fick då mer särpräglade funktioner. I de tre hörnen bildades en sandlekplats, en gunglekplats och en bollekplats. Snart därefter utökades lekfunktionen och parken fick en bemannad parklekverksamhet.

Från att verksamheten initialt enbart fungerade under sommartid, utökades funktionen 1979 till att bli en åretruntverksamhet, eftersom områdets barnantal fortsatt ökade. Samtidigt genomgick parken ännu en omdaning med nya och fler lekfunktioner.

Vykortet är troligen från sent 1940-tal och är taget mot nordöst, med vy över den nyligen omgjorda Furutorpsplatsen. Okänd fotograf, Helsingborgs stadsarkiv.

Problem med plaskdammens vattenrening ledde till att den lades igen till förmån för sandlek, grillplats och odlingsland. I väster modularades landskapet med vallar och kullar som försågs med linbana, balansstockar, en rutschbana och en hängbro. Vid samma tid tillkom en enplansbyggnad för inomhusaktiviteter.

Även på senare tid har parken genomgått moderniserande åtgärder, då lekytor har förnyats och gångsystemet delvis ändrats. I början av 2000-talet byggdes delar av parken om, som en del i projektet "Söder i förändring". Arbetet skedde på initiativ av stadsträdgårdsmästare Ole Andersson och efter ritningar av landskapsarkitekten Helen Nordin och innebar bland annat att en rund fontändamm placerades i det öppna gräsfältet och att ändringar gjordes i växtlighet och lekredskap. Entréerna gjordes om till nuvarande form, och pergolan renoverades. Parken återinvigdes den 13 maj 2004.

Den senaste förnyelsen utfördes 2017–2018, då ett utegym placerades i det sydöstra hörnet, i anslutning till lekplatsen som rustades upp och nu är en färgrik plats med studsmattor. Samtidigt förnyades belysningen.

På senare tid har även den upptrampade gången över gräsfältet permanentats.

Furutorpsplatsen består av ett stort öppet gräsfält med blandade planteringar runtom. Mitt i gräsmattan ligger en fontändamm från 2004.

Nulägesbeskrivning

Furutorpsparken har en mångfacetterad karaktär, både när det gäller former och material. Parken består av ett centralt gräsfält som omges av blandade planteringar och aktivitetsområden, där majoriteten har en modern prägel. Som en del av grönstrukturen ingår parken i ett sammanhängande stråk som även omfattar parkytor i kvarteret Turkiet och Sturzen-Beckers park.

Entréer, trappor och vägsystem

Parken nås från omgivande gator av totalt tio entréer. Fyra har karaktären av huvudentréer, övriga består främst av en öppning i den omgärdande häcken och terrassmuren.

Huvudentréerna har en modern prägel medan flera av de mindre har bevarat en äldre karaktär. Entrén i norr mot Furutorpsgatan har uttrycket av parkens dominerande huvudentré, med prydnadsplanteringar, klippta häckar och upphöjda murar i en symmetrisk halvcirkelform.

Liksom den dominerande entrén, omges nästintill hela parken av en låg terrassmur av kalksten, varpå häckar av olika art är planterade. Kalkstenen återkommer som kantsten till gångar och planteringar samt som markbeläggning i enstaka gångar.

Parkens vägsystem består främst av gångvägen runt den cirkulära gräsmattan och ett flertal gångvägar som strålar ut i alla riktningar. Gångar och sittplatser är i huvudsak belagda med stenmjöl. I nordöstra hörnet ringlar en kalkstensgång i en småskalig prydnadslund av äldre prägel. 1940-talets pergola har en markbeläggning av betongplattor.

Den symmetriska entrén mot norr är belagd med storgatsten och diabashällar, medan entrén i sydost är belagd med marktegel och en kompassros. Entrépartiet i nordväst är belagt med stenmjöl med infällda granitblock.

Studio e.

I väster finns 1940-talets pergola, ritad av dåvarande stadsträdgårdsmästaren Victor Anjou.

Växtlighet

Parken har en rik mångfald av arter, fördelade i trädbestånd, buskage, häckar och perennplanteringar. Planteringarna är tätare i parkens utkanter och delvis samlade i bestånd eller strukturer. Den äldsta vegetationen härrör från 1940-talets omgestaltning, i form av skogslönnar utmed Håkan Lundbergs gata samt en del prydnadssträd och -buskar i nordöst. Parken omgärdas i norr och öster av klippta bokhäckar, som i norr ramar in friväxande prydnadsbuskage av bland annat spirea, olvon, häggmispel, korneller och buskrosor, med inslag av buskträd som hägg, sälj och körsbär. I söder övergår bokhäcken i en häck av bukettapel.

Bakom pergolan i öster dominerar ett karaktärs-skapande bestånd av solitära avenbokar som mot norr får sällskap av lind, naverlönn, hagtorn och vejsel. Framför pergolan ligger en småskalig blomstergård från senare tid, med perennplanteringar och klippta ligusterhäckar kantade av kalk- eller storgatsten.

Innanför entrén i nordväst finns ett av parkens sentida tillägg, en japansk körsbärlund med vårkörsbär som ansluter till en terrasserad skuggträdgård med ormbunksväxter och snöbär.

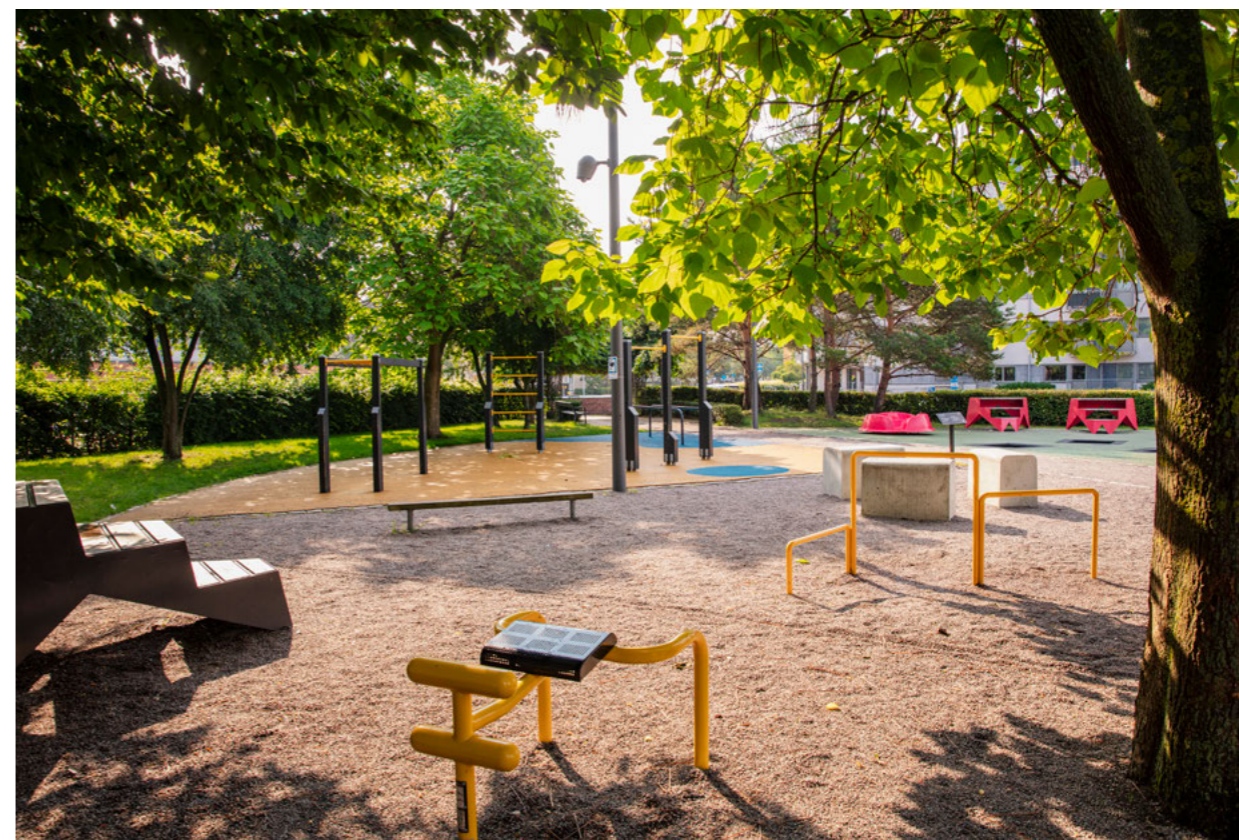
I parkens västra del finns en gräsklädd kulle omgiven av friväxande arter av inhemsk dominans, däribland skogskornell, hassel, hägg, björk, rönn och fläder. I sydväst återkommer samma arter tillsammans med avenbok.

Det öppna gräsfältet omges av exotiska träd från senare tid, såsom valnöt, tulpanträd, och katalpa.

I sydöstra hörnet finns ett samlat bestånd av tall. Vid entrén i norr ut mot Furutorpsgatan finns en vårlöks- och sommarblomsrabatt.

Byggnadsverk, konstverk med mera

Pergolan i väster tillkom på 1940-talet. Den är gjord i trä med stolpar av barkade ekstockar. Vid södra entrén står skulpturen "Kattan", som är gjord 1919 av konstnären Anders Olson.

Studio e.

Parkens sydöstra del domineras av sentida lekytor och utegym.

Konstverket placerades i parken 2009; det stod ursprungligen på S:t Jörgens plats.

Utrustning

Sittmöblerna är av olika typ och ålder. I nordväst finns ett långt svängt bänkbord som utvecklats speciellt för platsen. Grillplatser finns i körsbärlunden och i blomstergården.

Belysningen är i sin helhet av modern typ, i form av belysningsstolpar och höga strålkastarmaster.

Parkens södra stråk domineras av lekustrustning. Mot väster har den ett relativt diskret uttryck med sandlek, gungor, linbana och rutschkana samt sand som markbeläggning. Mot öster är lekrummet av modern prägel med asfalt, trädäck, utegym och färgglad gummi-asfalt samt mindre byggnader.

Inom det runda gräsfältet finns en asymmetriskt placerad fontändamm i cirkelform. Dammen är av gjuten betong med ett yttre skal och omgivande markbeläggning av röd kalksten.

Kulturhistorisk värdering

Under sin hundraåriga tillvaro har Furutorpsplatsen genomgått flera genomgripande förändringar som på olika sätt bidragit till den anläggning vi ser idag.

De många parkrummen präglas av senare tiders tillägg men parkens övergripande former domineras av Anjous förslag från 1944.

Läsbarheten av den ursprungliga prydnadsparkens sammansättning saknas. De kulturhistoriska värdena begränsas snarare till de sedan 1940-talet bevarade formerna samt funktionen som lekpark. Anjous omgestaltning synliggörs särskilt i den centrala cirkelgången med öppet gräsfält, pergolan i öster, lönnarna utmed Håkan Lundbergs gata och den småskaliga prydnadslunden i nordöst. Därtill kommer de i funktion bevarade lekrummen i parkens södra hörn som speglar hur barnens utrymme i det offentliga rummet blev allt starkare under funktionalismens årtionden.

Parköversikt: Daniel Hofling.

* Delar markerade med asterisk har inte bedömts vara av kulturhistoriskt värde men är av betydelse för upplevelse, estetik och/eller funktion.

Särskilt värdefulla delar / egenskaper

- Funktionen som lekpark.
- Den övergripande formen med central cirkelgång och öppet gräsfält (1).
- Prydnadsgården i nordöst, med kalkstensgång och prydnadsväxtlighet (2).
- Pergolan (3).
- Lönnarna utmed Håkan Lundbergs gata, som trädrad bestående av traditionellt parkträdsdrag (4).
- Konstverket "Kattan" (5).
- Inslagen av kalksten i gångar, kantsten och murar (6).
- Den centrala dammen (7*).

Mål

Målsättningen är att Furutorpsplatsen ska bevaras och förvaltas med utgångspunkt i 1940-talets kvarstående former, material och funktion. Målet är även att parkens kulturhistoriska värden stärks genom ett målmedvetet arbete för att i högre utsträckning synliggöra de värdefulla delarna.

Vård och utveckling

Drift- och underhållsinsatser bör generellt sett hålla en intensiv nivå anpassad efter parkens funktioner och stora rekreativa betydelse, men i nära avvägning med kulturhistoriska värden.

Vissa egenskaper och delar är av särskilt kulturhistoriskt intresse. Dessa kan kräva specifik kompetens samt täta insatser för att värdena ska upprätthållas. Det gäller till exempel pergolan och prydnadsgården i nordöst.

Sittplatser och utrustning bör ses över så att de i läge och utförande blir en naturlig del av parkens historiska karaktär.

Utrustning i parken

Vi strävar efter enhetlighet på Furutorpsplatsen och därför ska framförallt den här typen av utrustning användas:

Möbler

Soffa Lessebo från Byarums bruk (med förlängt armstöd).
Trä: Oljad mahogny alt. grön RAL 6009.
Stativ: Svart RAL 9005.

Belysning

Armatyr Oppi från ateljé Lyktan på avtrappad stolpe.
Färg: Svart RAL 9005, glans 50.

Belysningsmast med strålkastare Olivio från Selux.
Färg: Svart RAL 9005, glans 50.

Skräpkorgar

Byarum från Byarums bruk.
Färg: Svart.
Övrigt: Helsingborgs stadsvapen i relief samt fågelskydd.

HH2000 i plåt, från Jansson & Partner.
Färg: Svart RAL 9005.
Övrigt: Helsingborgs stadsvapen i vitt samt fågelskydd om möjligt.

SSH från Smekab Citylife (med nedkast).
Färg: Mörkgrön RAL 6009.
Övrigt: Helsingborgs stadsvapen i vitt samt fågelskydd om möjligt.
Används endast i begränsad omfattning och på platser med extra hög belastning.

Furutorpsplatsen

Läge

Furutorpsplatsen är belägen strax söder om stadskärnan, inom fastigheten Söder 2:97.

Lagskydd och ställningstaganden

Riksintresse: Parkens östra del ingår i riksintresset Pålsjö – Domsten [N44] för naturvården.

Kulturmiljöprogram för Skåne: Parken ingår i den särskilt värdefulla kulturmiljön Helsingborg.

Helsingborgs
kulturparker

Vård- och utvecklingsplaner

